

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет спеціальної освіти
Кафедра спеціальної педагогіки та інклюзії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Набока
С. Набока

«27» червня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

підготовки здобувачів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

за освітньо-професійною програмою

«Середня освіта (Інформатика)»

мова навчання – українська

Слов'янськ – 2022 р.

Розробник:

Омельченко М.С. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної педагогіки та інклюзії ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Малій Н.Ю. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри логопедії та спеціальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Вержиховська О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної педагогіки та інклюзії (протокол № 11 від «27» серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри спеціальної
педагогіки та інклюзії

Татьянчикова І.В.

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями).

Керівник групи забезпечення

А.В. Стьопкін

Затверджено та рекомендовано до впровадження Вченою радою

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

«27» червня 2022 р., протокол № 9

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90	Рік підготовки:	
	3-й	-
	Семестр	
	5-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Лекції	
	16 год.	-
	Практичні, семінарські	
	32 год.	-
	Лабораторні	
	0	-
	Самостійна робота	
42 год.	-	
	Вид контролю: залік	-

Мета вивчення навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта» полягає у розкритті теоретико-методологічних і практичних основ впровадження інклюзивної форми навчання у загальноосвітні навчальні заклади; формування у здобувачів знань і уявлень про особливості організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами на заняттях з інформаційної освіти у загальноосвітньому просторі, вміння працювати зі спеціальною літературою.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання,
методів контролю з навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта»**

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); здатність розвивати в учнів критичне мислення. ФК 5. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберезувальні технології під час освітнього процесу (зокрема для учнів з особливими освітніми потребами); здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу. ФК 11. Здатність до адаптації навчальних матеріалів (з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами) в інклюзивному освітньому середовищі, проведення навчально-розвивальних, виховних, соціально-адаптаційних заходів та використання технологій інклюзивної освіти при роботі з учнями з особливими освітніми потребами, в тому числі у співпраці з фахівцями команди супроводу учнів з особливими освітніми потребами та їхніми батьками.</p>	<p>ПРН 4. Знає та розуміє особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.</p>	<p>Метод проблемного викладення матеріалу, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, кейс-метод, метод проєктів, створення ситуацій зацікавленості, аналіз статистичних звітів та іншої статистичної документації, метод інтерв'ю, самостійна робота.</p>	<p>Усний фронтальний контроль, письмовий індивідуальний контроль, тестування, метод самоконтролю, залік.</p>

3. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Денна форма				
	Кількість годин				
	усього	лек	прак	лаб	с.р.
Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	11	2	4	-	5
Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	11	2	4	-	5
Тема 3. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.	16	2	4	-	5
Тема 4. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.	11	2	4	-	7
Тема 5. Індивідуально-навчальний план та його складові.	11	2	4	-	5
Тема 6. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.	11	2	4	-	5
Тема 7. Особливості безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами на заняттях з інформаційної освіти.	16	2	4	-	5
Тема 8. Диференційоване викладання на заняттях з інформаційної освіти як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	16	2	4	-	5
Разом: 90	90	16	32	-	60

**4. Програма навчальної дисципліни.
4.1. Теми лекцій.**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	2	-
2	Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі	2	-
3	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.	2	-
4	Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.	2	-
5	Індивідуально-навчальний план та його складові.	2	-
6	Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Особливості безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами.	2	-
7	Диференційоване викладання на заняттях з інформаційної освіти як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	2	-
Разом:		14	-

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти й інклюзії.	2	-
2	Соціальна та медична моделі порушень.	2	-
3	Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти.	2	-
4	Характеристика спеціальної освіти в Україні (вертикальна й горизонтальна структура; спеціальні дошкільні та загальноосвітні шкільні заклади, навчально-реабілітаційні та оздоровчі багатопрофільні центри і т. ін.).	2	-
5	Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.	2	-
6	Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагогі як провідники змін. Інтеграція та інклюзія.	2	-

7	Поняття «дитина з особливими освітніми потребами». Основні категорії дітей з особливими освітніми потребами.	2	-
8	Співробітництво - основа роботи з батьками. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.	2	-
9	Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психо-фізичного розвитку.	2	-
10	Складання індивідуального навчального плану. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму.	2	-
11	Проблема готовності до оволодіння інформаційними технологіями дитини з особливими освітніми потребами.	2	-
12	Диференціація змісту, процесу, кінцевих результатів. Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання на заняттях з інформаційної освіти.	2	-
Разом:		32	-

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Дослідження історичного підґрунтя інклюзивної освіти як моделі соціального устрою	5	-
2	Дослідження системи спеціальної освіти в Україні: недоліки та переваги.	5	-
3	Можливості корекційно-розвивальної роботи як складової інклюзивного навчання.	5	-
4	Дослідження курикулуму навчального та корекційно-розвивального процесів.	7	-
5	Складання індивідуально-навчального плану та забезпечення його складових.	5	-
6	Дослідження сутності оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.	5	-
7	Дослідження особливостей безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами на заняттях з інформаційної освіти.	5	-
8	Забезпечення диференційованого викладання на заняттях з інформаційної освіти як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	5	-
Разом:		42	-

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Навчальна дисципліна викладається один семестр та оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями: присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями: під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття;

під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;

у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння теоретичними знаннями, необхідними для виконання завдання; за уміння правильно визначати спеціальні прийоми, методи засоби роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, визначення спеціальних умов їх навчання й виховання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання рефератів та презентацій за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв:

за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);

за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;

за наявність змістовних висновків;

за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;
- за кожну неправильну відповідь;
- за невчасне виконання завдання;
- за недостовірність поданої інформації;
- за недостатнє розкриття теми;
- за відсутність посилань на літературні джерела.;
- за порушення академічної доброчесності.

Розподіл балів за темами

Тема	Практичні заняття	Самостійна робота	Залік
Тема 1.	7	5	0

Тема 2.	7	5	
Тема 3.	8	5	
Тема 4.	8	5	
Тема 5.	7	5	
Тема 6.	7	5	
Тема 7.	8	5	
Тема 8.	8	5	
Разом	60	40	100

Для визначення критеріїв оцінювання для отримання заліку потрібно зважати на такі загальні положення:

на оцінку «зараховано» (60-100 балів) заслуговує здобувач вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу отримав зазначену кількість балів протягом семестру;

оцінка «не зараховано» (0-59 балів) виставляється здобувачеві вищої освіти, який за час відвідування лекційних, практичних та/або лабораторних занять й за виконану самостійну роботу не набрав 60 балів упродовж семестру, він має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
75 – 89 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

1) усні опитування на практичних заняттях – індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда (оцінюється рівень розуміння здобувачем теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки домашнього завдання);

2) перевірка практичних завдань на практичних заняттях – письмове тестування; вирішення дослідницьких задач; в тому числі перевірка вміння аналізувати й застосовувати одержані знання для вирішення практичних завдань; перевірка результатів виконання завдань для самостійної роботи.

3) залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

ОСНОВНА:

1. Аргіропулос Д. Інклюзивна педагогіка : навч. посіб. / Д. Аргіропулос, Н. Тарнавська. Житомир : О. О. Євенок, 2020. 248 с.
2. Будник О. Б., Кондур О. С., Дяків І. Б. Цифрові технології в інклюзивній освіті: реалії, проблеми та перспективи. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки, (3), 2020. Режим доступу: <https://ped-journal.cdu.edu.ua/article/view/3919>
3. Войтенко А. Роль використання комп'ютерних технологій у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивного навчання. Студентська звітна конференція : матеріали результатів наукових досліджень молодих науковців. Суми : Вид-во фізико-математичного факультету СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. Вип. 14. Т. 1. С. 11–14.
4. Калічак Ю. Підготовка майбутніх педагогів до організації міжособистісної взаємодії в умовах інклюзивного освітнього простору : навч.-метод. посіб. / Юрій Калічак, Світлана Чупахіна. Дрогобич : Ред.-вид. від. Дрогоб. держ. пед. ун-ту, 2019. 78 с.
5. Набока, О., Татьянчикова, І. Спеціальна освіта: сучасні підходи до підготовки фахівців для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Фізико-математична освіта, 27(1), 2021. С. 76–81. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-027-1-012>
6. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навч. посіб. Київ: ТОВ «Агенство «Україна». 2019. 300 с.
7. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2 е, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.
8. Дистанційний курс <http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=347>

ДОПОМІЖНА

1. Бондар Т.І. Інклюзивна освіта в США та Канаді: тенденції розвитку : монографія / Т. І. Бондар ; [наук. ред. А. І. Кузьмінський]. Черкаси : Третьяков О. М. [вид.], 2018. 511 с.
2. Войтенко А., Семеніхіна О. До питання про інклюзивний освітній простір в навчанні інформатики дітей з інтелектуальними порушеннями. Освіта. Інноватика. Практика 2019. № 2(6). С. 6–9. URL: <http://eipjournal.in.ua/index.php/eip/article/view/73>

3. Войтенко А. Особливості навчання інформатики дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах інклюзії. Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції для студентів та молодих учених (6-7 травня 2020 р., м. Суми). Суми, 2020. С. 23–25
4. Зарицька В.В. Психологія комунікативної толерантності в умовах інклюзивного навчання : монографія / Валентина Зарицька, Віра Лапа. Херсон : Гельветика, 2019. 209 с.
5. Казачінер О.С. Інклюзивна освіта в англomовних країнах : [посібник]. Харків : Основа, 2018. 79 с.
6. Козіброда Л. Основні моделі організації інклюзивної освіти в умовах загальноосвітньої школи (початок ХХІ ст.). Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2020, № 8 (102). С. 15-27.
7. Колупасва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. А. А. Колупасва, О. М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
8. Косовець О. П. Комплексна адаптація методичної системи навчання інформатики учнів в інклюзивних групах. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (191), 2020. С. 105-108. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-191-105-108>
9. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навч.-метод. посіб. Тернопіль : Астон, 2020. 175 с.
10. Омельченко М.С., Кузнецова Т.Г. Єгольнікова С.І. Психолого-педагогічні аспекти адаптації дитини з порушеннями інтелектуального розвитку до умов інклюзивного навчання. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Випуск 38. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.77- 79.
11. Садова І.І. Інклюзія у закладах загальної середньої освіти України: тенденції розвитку : монографія. Дрогобич : Посвіт, 2020. 447 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Віртуальна поліклініка “Швидка допомога”. Розділ “Діти: психологічні проблеми” – <https://dopomoha.kiev.ua/forum326/list.php?f=18>
2. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» – www.education-inclusive.com/uk/index.php
3. Нова Українська Школа. Смарт освіта. – <https://nus.org.ua/articles/portal-inklyuzivnoyi-osvity-yak-batkam-podaty-zayavu-do-irts-onlajn-i-ne-tilky-karta-irts-2/>
4. Портал ІРЦ – <https://ircenter.gov.ua/>

5. Сайт Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» – <http://ussf.kiev.ua/index.php?go=Inklus&id=4>
6. Сайт інституту спеціальної педагогіки АПН України – <https://ispukr.org.ua/>
7. Сайт Міністерства освіти і науки України – <https://mon.gov.ua/ua>
8. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Інклюзивна політика. – <https://nus.org.ua/articles/portal-inklyuzyvnoyi-osvity-yak-batkam-podaty-zayavu-do-irts-onlajn-i-ne-tilky-karta-irts-2/>
9. Kids Unity “Єдність дітей” портал для дітей з особливими потребами та їх батьків – <http://www.kidsunity.org/>

9. Посилання на дистанційний курс

<http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=347>